

МАРК БЛЕЙК

Фредді Меркьюрі

A KIND OF MAGIC

*Переклав з англійської
Микола Климчук*

«НАШ ФОРМАТ»

Київ

2024

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

Зміст

Вступ 8

THE GOLDEN BOY 12

INSATIABLE AN APPETITE 26

THE MIGHTY TITAN AND HIS TROUBADOURS 40

I'M JUST A POOR BOY 60

WE'LL GIVE YOU PIÈCE DE RÉSISTANCE 80

MACHINE GUNS READY TO GO 102

GOD KNOWS! 124

HELLO WORLD! 144

YOU CAN'T TURN BACK THE TIDE 164

THE SHOW MUST GO ON 184

Дискографія 206

Джерела, список ілюстрацій, подяки 222

*Чому ми використовуємо те
чи оте? Усе це зовсім не значить,
що я вивчав демонологію. Мені
просто подобається слово
«Вельзевул».*

ФМ, рік десь 1976-й¹

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](http://nashformat.ua)

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](http://nashformat.ua)

Сімдесят років... Це так нудно.

ФМ, 1987²

Востаннє я бачив Фредді Меркюрі 9 серпня 1986 року. Він у короні і королівській мантії прогулювався по сцені в Небворт-парку, а з колонок ревів державний гімн. Тоді ніхто не знав, що це його останній виступ з Queen.

Музиканти зіграли всі хіти — вони завжди їх грали, — включно з «Богемною рапсодією»: все потонуло в громі і блискавках, як обіцяли слова пісні, а на сцену вивалили стільки сухого льоду, що, здавалося, пожежа почалася. На живих концертах Queen сповідували дуже просте гасло: «Засліпи й оглуши». Але мені запам'яталися корона, мантія і впевнена, на всі зуби, усмішка Фредді. Він ніби казав: «Звісно, я смішний. Хіба це не круто?!».

Уперше я побачив Фредді Меркюрі по телевізору взимку 1975-го: якийсь туманний чорно-білий образ у кліпі до «Богемної рапсодії» — тільки зуби й волосся. Мені було тоді десять, і мозок не міг збагнути всіх цих «Галілео Фігаро!» і «Бісмілла!».

ПОПЕРЕДНІЙ РОЗВОРОТ. «Дияволятко», клуб Marquee, Лондон, 3 лютого 1973

ЗЛІВА. Killer queen, червень 1974.

© Mick Rock 1974, 2016

СПРАВА. «Спадкоємець престолу», стадіон «Вемблі», липень 1986

Та якщо ти ріс у сімдесятих-вісімдесятих, то втекти від Queen було неможливо. З роками я відкрив для себе їхню музику. У Queen немає двох однакових альбомів, власне, двох однакових пісень немає. Але групу впізнавали моментально, так само, як голос Фредді.

З часом мій допитливий юний розум відкрив ранні пісні Queen — The Fairy Feller's Master-Stroke, Stone Cold Crazy. Вони звучали ніби Led Zeppelin у балетних трико і пачках. Потім була Bicycle Race, можливо, найхімерніша поп-пісня 1978 року і — якщо

вірити легенді — єдиний хіт, натхненний романтичною зустріччю з велосипедистом на «Тур де Франс». Далі Queen вдало розіграли хіт Девіда Бові Under Pressure — він звучав так, ніби кілька різних пісень перемішали в одну. Смісл пісні насилу вгадувався, але вона залишається невимовно, незбагненно чарівною.

На той момент склалися два публічні образи Фредді Меркюрі. Старий — довге волосся плюс зуби — і новий — коротке волосся плюс вуса плюс зуби. Обидва здавалися мені забавними. Однак в обох іпостасях Фредді залишався майстерним і дотепним автором. Інші учасники групи теж писали пісні — часто грандіозні пісні, — але «продавав» їх Фредді.

Я подумав: «Зроби так, як любиш: накрути побільше гармоній, переграй усіх. І забий на чужу думку», — вона мені, знаєте, по барабану.

ФМ про «Богемну рапсодію», десь у 1977-му³

Те саме було на сцені: у Небворті, на «Вемблі», на всіх інших майданчиках, де вони мене осліпили й оглушали. Queen завжди були забавними і блискучими, а найбільше — Фредді Меркюрі. Як співав він у пісні Let Me Entertain You, «аби розважити тебе, згодиться все, що трапиться під руку». До ролі «Фредді Меркюрі» він ставився серйозно, але завжди усвідомлював, скільки в ній абсурду. Передивіться його виступ на Live Aid — як йому важко було тримати серйозне обличчя.

Зовсім інша історія — Фредді поза сценою. Йому судилося складне, потаємне, проблемне і в підсумку трагічне життя. Він помер дуже молодим. Та навіть зараз, через тридцять років, коли Фредді було би під вісімдесят, від його музики не сховаєшся. Вона скрізь.

Від 1998 року я багато разів брав інтерв'ю в колег Фредді по групі — Браяна Мея і Роджера Тейлора, говорив з доброю сотнею людей, які знали його особисто. Дехто знав Фредді тільки як Фарруха (потім Фреда) Бульсару — таким він був до Queen. Інші знали його лише як

світову знаменитість, рок-зірку. Всі вони додали в цю історію якусь ноту.

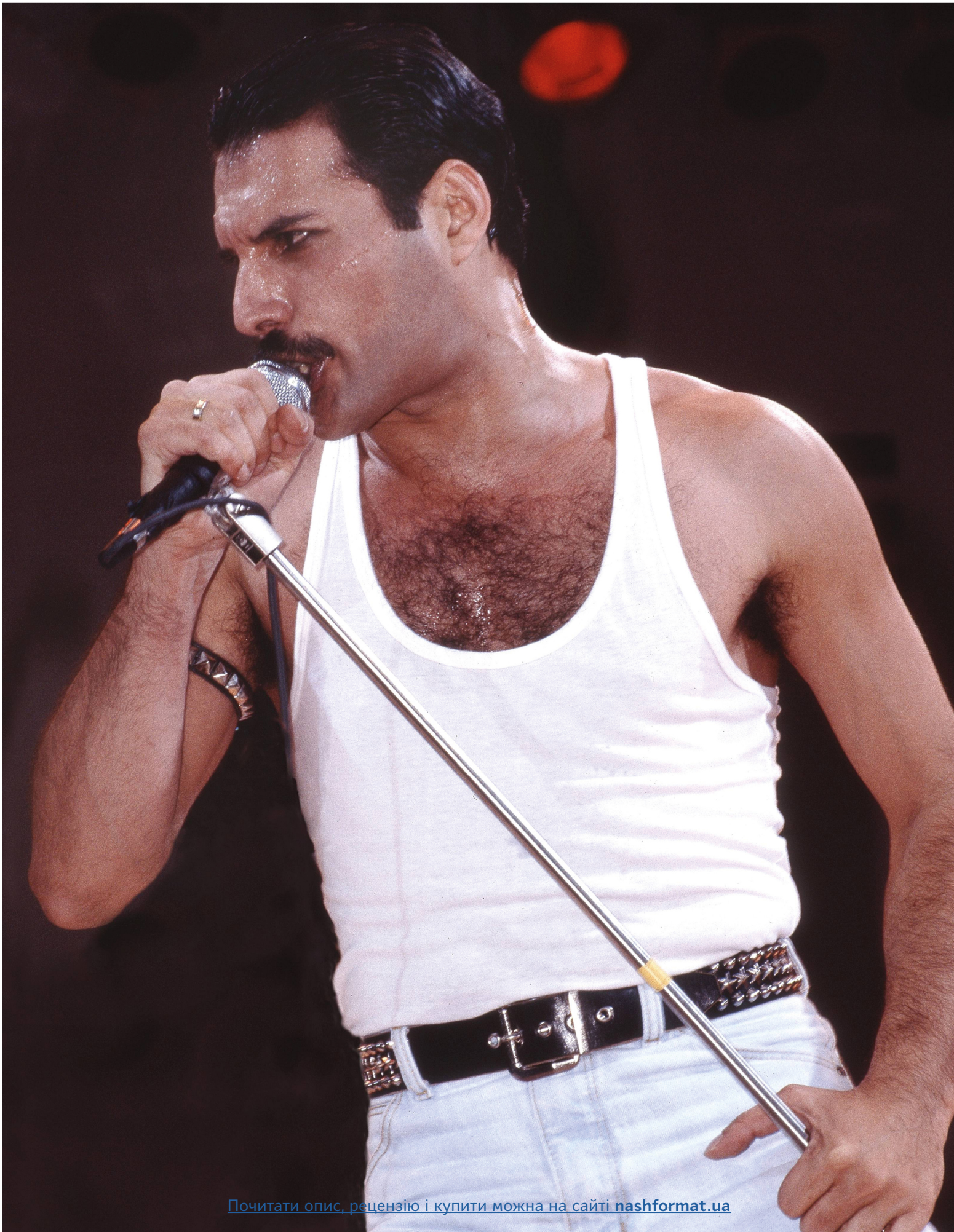
Ця книжка розповідає про те, ким був і ким став Фредді Меркюрі. Я хотів віддати належне його вдачі й акторській майстерності, розповісти про музиканта й автора пісень, чий талант іноді лишається в тіні його ж харизми.

Іноді я питаю себе, а що робив би Фредді Меркюрі зараз, якби дожив. Виступав би з Queen? Судив би шоу талантів на телебаченні? Писав би хіти для інших артистів? Аранжував би мюзикли на Вест-Енді? Пілососив би будинок у рожевому топі на каблуках? Чи насолоджувався б тихим життям, але під настрій діставав би корону й мантию? Хто зна, але впевнений, що він, як завжди, залишався б забавним, живим і блискучим.

Зліва. Як завжди, блискучий. Hammersmith Odeon, листопад 1975
Справа. Завоювати світ. Live Aid, 13 червня 1985

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](#)

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

THE GOLDEN BOY

*Непогано боксує, добре співає,
прекрасно грає на фортепіано,
непереможний у настільному тенісі,
посередній бігун.*

Шкільна характеристика на ФМ,
десь 1959 рік

Зліва. Фредді Меркюрі в часи Фарруха Бульсари, 1958

[Почитати опис, рецензію і купити можна на сайті nashformat.ua](https://nashformat.ua)

Він ніколи не згадував свого походження. Але вдягався дивно: консервативні піджаки й дурнувати штани-трубочки, завжди закороткі.

ЕДРІАН МОРРІШ,
колишній студент політехнікуму в Айзелверті, 2010

Внизу зліва. Інтернат, у якому вчився Фредді в Панчгані, Індія
Внизу справа. Сімнадцятирічний Фредді Меркюрі (крайній справа) допомагає нетверезому однокурснику, Айзелверт, Лондон, 1965

ХРОНОЛОГІЯ

1946

5 вересня. На Занзібарі — тоді це був британський протекторат — народився Фаррух Бульсара.

1954

Фарруха відправляють в інтернат св. Петра в містечку Панчгані під Бомбеєм (тепер Мумбай). Там він почав учитися гри на фортепіано. Десь у той час став називати себе «Фредді».

1958

Створив із чотирма друзями свій перший гурт — Nectics (у вільному перекладі — «Здихлики»). Грав у ньому на фортепіано. Хлопці виконували на шкільних танцях і святкових заходах стандартний рок-н-рольний репертуар.

1963

Лютий. Закінчив школу, повернувся до батьків на Занзібар.

1964

БЕРЕЗЕНЬ. Через політичні заворушення на Занзібарі сім'я переїхала в Англію та оселилася у Фелтемі, графство Міддлсекс.

ВЕРЕСЕНЬ. Фредді вступає в політехнікум в Айзелверті, вивчає мистецтво.

1966

Літо. Закінчує політехнікум в Айзелверті з дипломом GCE A-Level (еквівалент диплома про повну середню професійно-технічну освіту, спеціальність «Мистецтво»).

Меркурій – не справжнє ім'я, дороженька. Раніше я називався Плутоном.

ФМ, 1974⁴

У березні 1964 року рейсом Занзібар— Лондон Фредді Меркурі прилетів в Англію. Тоді майбутньому солісту Queen було сімнадцять років, звали його Фаррух Бульсара.

У січні того року на Занзібарі почалася громадянська війна, і сім'я Бульсарів розсудила, що безпечніше перебратися в Англію. Їхнім найбільшим скарбом виявився британський паспорт, а все, що лишилося від майна, влізло в пару валіз. Приземлившись у Хітроу, за тисячі кілометрів від сонячного й зеленого Занзібару, вони, напевно, з тривогою виглядали, що ж приготувало їм нове життя. Хоча для одного члена сім'ї Занзібар уже лишився в минулому. Його майбутнє належало Великій Британії.

Чоловік, який стане Фредді Меркурі, одним з найвідоміших рок-музикантів світу, народився 5 вересня 1946 року в місті Занзібар на однойменному острові. Батько хлопчика Бомі й мати Джер народилися в індійському місті Бомбей (тепер Мумбай). Їхнє прізвище походить від назви міста Бульсар на півдні штату Гуджарат. Сім'я Бульсарів оселилася на Занзібарі неподалік східного узбережжя Африки, але зберегла родинні зв'язки з Індією.

Походили вони з індійських парсів і сповідували зороастризм, одну з найдавніших релігій світу, яка виникла у древній Персії. За словами сестри Фредді Кашміри (вона була молодша за нього на шість років),

батько прищепив синові багато якостей, що згодяться йому потім у музичній кар'єрі: «наполегливість, працьовитість, вірність своїй мрії».

Із XIX століття Занзібар фактично був британською колонією. Бомі Бульсара працював касиром у Верховному суді острова. В інтерв'ю Фредді не любив говорити про дитинство й етнічне походження, рідко згадував про життя на Занзібарі й часто називав себе персом. Утім служба Бомі Бульсари в колоніальному апараті дозволяла сім'ї підтримувати цілком комфортабельне життя, властиве середньому класу. Сім'ю не назвеш заможною, але і якихось особливих матеріальних проблем вони не мали. «Чи були мої батьки заможні? Чи розбестили мене гроші? Зовсім ні — мої батьки були люди суворі», — розповідав Фредді в 1974 році⁵.

Джер Бульсара згадувала, що син рано виявив інтерес до музики: «Він постійно ставив грамплатівки і співав. Різну музику — народну, класичну, індійську». Музичний таланти хлопчика став очевидний, коли у вісім років його віддали в індійський інтернат.

Із Занзібару в Індію Фредді плив на кораблі десять днів. У Бомбеї він зупинився в тітки й бабусі по матері, а далі поїздом поїхав за 200 кілометрів на північ — у містечко Панчгані, штат Махараштра. Там розташовувалася школа св. Петра для хлопчиків.

Зліва. Занзібар у 1965 році — рідне місто Фредді
СПРАВА. Фотографії на стіні старого дому сім'ї Бульсарів у Занзібарі

Школа св. Петра була організована за прикладом традиційних британських інтернатів. На першому місці — дисципліна, спорт і добрі оцінки. Школа належала англійській церкві, хоча здебільшого в ній навчалися індуси, мусульмани й парси. Там дотримувалися індійських релігійних свят.

На шкільному гербі досі зображено фенікса, який відроджується з полум'я і несе у дзьобі оливкову гілку миру. Не змінився й латинський девіз *Ut Prosim* — «Служи, чим можеш».

Школа св. Петра існує досі й так само спирається на вірність традиціям. Саме там юний Фаррух зробив перший крок до зміни свого «я» і наполог, щоб товариші називали його новим ім'ям — Фредді. «Учителі називали хлопчиків за прізвиськом, тож його кликали Бульсара, — згадує Брюс Мюррей, однокласник і товариш Меркюрі по першій рок-групі. — Але для друзів він завжди був Фредді».

Іноді, коли не треба було підбирати слів, Фредді визнавав, що у шкільні роки «почувався самотнім». Він був на іншому континенті, сім'я лишилася за океаном, і Фредді рятувався тим, що допомагатиме йому в майбутньому в Англії: навчився закриватися і знаходити іншу «сім'ю».

Серед перших шкільних друзів Фредді був Кіт Вілсон. «Ми одразу подружилися, бо обидва були хлопцями сором'язливими», — згадував Вілсон у 2013 році. Він одразу помітив, наскільки Фредді соромиться передніх зубів: вони й так стирчали, а в той час Фредді ще й носив незручні брекети.

Проблему створювали чотири зайві аномальні зуби у глибині щелепи — через це передні помітно випиналися. За деякими свідченнями, Фредді дали прізвисько «Зубатий» — *Bucky*. Інші стверджують, що прізвисько обігрувало слово *buckwheat* — «Гречаний». Правда це чи ні, але Фредді справді бував об'єктом глузування і займав нижчі поверхи в ієрархії, яка неодмінно виникає в закритому шкільному середовищі.

Один учитель згадував його як «худорлявого емоційного хлопця... дуже жіночного на вигляд». Фредді згодом узяв за звичку називати друзів «дороженька», *darling*, незалежно від статі. Через це інші хлопці глузували з нього, однак Фредді вмів перевести все на сміх і підхопити жарт — до такого маневру він удаватиметься і в майбутньому, особливо коли журналісти допитуватимуться про його сексуальні вподобання.

Мені подобався Фред, він умів співчувати і турбуватися — не альфа-самець. Видно було, що він з культурної сім'ї.

ПАТРІК Конноллі, студент політехнікуму в Айзелверті, 2010

Спорт був важливою частиною навчальної програми у школі св. Петра. Судячи зі шкільних характеристик, Фредді добре стрибав у довжину і бігав на короткі дистанції, непогано боксував і прекрасно грав у настільний теніс.

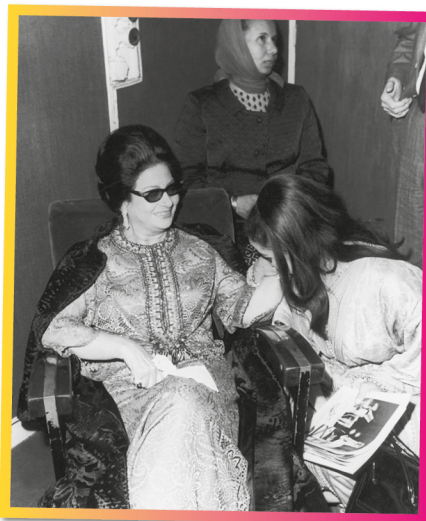
Майстерність він удосконалював під час поїздок додому на довгі різдвяні канікули. У школі вчилася тільки двоє учнів із Занзібару: він і ще один хлопець на ім'я Субаш Шах. Вони разом їздили додому, дорога займала багато днів із зупинками на Сейшелах і в Момбасі, тож хлопці мали багато нагод потренуватися.

«Ми їздили третім класом, розваг, крім пінг-понгу, не було», — згадував Шах. «Це класний спосіб убити час». Дізнавшись про майстерність хлопців, капітан дозволив їм грати з пасажиром першого і другого класів, які мали більший вибір ігор і розваг.

Сором'язливість, яку згадує Кіт Вілсон, не завадила Фредді брати участь у боксерських змаганнях, хоч мати в листах благала його не битися. У школі св. Петра були сильніші й дебелиші хлопці, однак Фредді швидко навчився, за словами Субаша Шаха, «ставити їх на місце».

Фредді мусив виробити якийсь індивідуальний стиль, бо у нього було вразливе місце — передні зуби: один пропущений хук — і прощайте губи. Тож він тримався принципу «Бий першим, бий сильно і ніколи не здавайся». Брюс Мюррей згадував, як був його секундантом в одному з найжорстокіших боїв — Фредді стівав кров'ю, але не дозволив зупинити бій: «У нього був просто залізний погляд. Він не збирався здаватися».

Зліва вгорі. Учасники групи «Здихлики». Вікторі Рана (зліва), Брюс Мюррей (у центрі) і Фредді Зліва внизу. Школа св. Петра, Панчгані, Індія
Вгорі. Ум Кульсум, арабська співачка-контральто. Вплинула на юного Фредді

Крім пінг-понгу й боксу, Фредді виказував інтерес до мистецтва і музики. Талант розпізнала в ньому тітка, коли він гостював у неї на канікулах. Вона купила йому фарби й мольберт і порадила батькам оплатити уроки фортепіано. Директор школи св. Петра Освальд Бейсон згодом написав батькам те саме. Фредді, як і більшість однокласників, уже співав у шкільному хорі — там його запам'ятали як «прекрасне сопрано». Та невдовзі він почав брати додаткові уроки музики.

Під кінець 1950-х популярна музика проточилася не тільки в усій британській школі, а й у школу

св. Петра в Індії. Щотижня Фредді з друзями збиралися біля радіоприймача послухати свіжий хіт-парад — музичну передачу спонсорував виробник зубної пасти Віпаса.

Сховатися від реклами зубної пасти, яка вклинювалася після All I Do Is Dream братів Еверлі чи Move It Кліфа Річарда, було неможливо. Так само важко було не почути хіндіпоп, що його передавали по радіо «Вівідх Бхараті», контральто арабської співачки Ум Кульсум — її платівки були у шкільній фонотеці — чи знамениту індійську співачку Лату Мангешкар, яку Фредді слухав наживо в Бомбеї 1959 року.

Кілька вечорів на тиждень Фредді з друзями слухали записи опер і п'єс Шекспіра. Цей калейдоскоп класичного англійського театру, опери, гімнів, західної поп-музики, арабських та індійських пісень і навіть радіозаставок проявиться потім у його музиці. Химерна еkleктика його пісень — вигуки «Галілео!» у «Богемній рапсодії», стилізація під Елвіса у Crazy Little Thing Called Love, орієнтальні пасажі в Innuendo — усе це родом з мультикультурного репертуару часів школи св. Петра.

Отже, все йшло до того, що Фредді займеться музикою. У тринадцять років він став клавішником у групі з поетичною назвою «Здихлики» (Nectics).